این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این اقدام پژوهی به سایت معلم سایت مراجعه کنید
www.moallemsite.ir

موضوع اقدام پژوهی :

چگونه کلاس تاریخ را با نشاط و جذاب کردم؟

www.moallemsite.ir

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این اقدام پژوهی به سایت معلم سایت مراجعه کنید
www.moallemsite.ir

فهرست مطالب

چکیده.....۳
مقدمه:.....۴
بیان مسئله:.....۶
۱- تعریف و تبیین واژه‌های کلیدی:.....۹
۳- اقدام راه حل پیشنهادی.....۱۲
۴- ارزیابی نتایج (گردآوری شواهد ۲):.....۱۶
برخی از اظهارنظرها به عنوان نمونه:.....۱۷
بیان محدودیتها.....۱۹
ارائه پیشنهادات.....۲۰
منابع و پیشینه‌های مورد استفاده.....۲۱

www.moallemsite.ir

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این اقدام پژوهی به سایت معلم سایت مراجعه کنید
www.moallemsite.ir

چکیده

از زمانی که به تدریس درس تاریخ پرداختم، متوجه عدم علاقه و توجه برخی از دانش‌آموزان به کلاس شده‌ام؛ که از درس، کتاب و معلم گریزان و بیشتر سعی دارند که خودشان بصورت مستقل و بدون اتکا به معلم درس را فرا بگیرند. این وضعیت چندان برای من و کلاس خوش آیند نبود بنابراین تصمیم گرفتم تا آنجا که می‌توانم وضعیت نامطلوب را دچار تغییر و تحول نموده و کلاسم را از هر لحاظ دارای شور و نشاط کافی نمایم.

نتیجه‌ای که در نهایت پس از به کار بردن راه حل‌های مختلف برای اینجانب عاید شده، شور و نشاط و علاقه به درس، همراه با فعالیت دانش‌آموزان در کلاس بوده است. که این مسئله برایم ارزش زیادی داشته است.

از دیگر مواردی که باید به آن اشاره شود کسب موفقیت دانش‌آموزان در آزمونهای مستمر و پایانی بود.

شرکت همگی دانش‌آموزان به صورت داوطلبانه در پرسش‌های کلاسی، انجام برخی تکالیف محوله و رقابت سالم در بین آنها از دیگر مواردی است که از کنار آن نمی‌توان به سادگی گذشت.

در نشست‌ها و گفتگوهایی که با همکاران مختلف داشته‌ام، در استفاده از راه‌حل‌های مذکور، بیشتر تشویق می‌شدم.

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این اقدام پژوهی به سایت معلم سایت مراجعه کنید
www.moallemsite.ir

مقدمه:

تاریخ هر ملتی، نمادی از هویت آنان است که در شکل‌گیری شخصیت و هویت جوانانش، نقش اساسی خواهد داشت. تاریخ یکی از مهمترین و بهترین مآخذ تعلیم و تربیت برای انسانهاست و همانطور که گفته شده «هیچ قسمتی از فرهنگ یک جامعه به اندازه‌ی تاریخ در هویت بخشی موثر نیست».[1]

این مسئله تنها با آموزش درست تاریخ میسر می‌شود. و در این راه باید دانش‌آموزان را به گونه‌ای جذب درس تاریخ و فلسفه‌ی حاکم بر آن کرد که بعد از پایان درس، آنان خود به دنبال چرایی مسائل بروند و به غور و تحقیق در امور بپردازند.

در ارائه‌ی درس تاریخ، چه به صورت سنتی و یا شکل نوین آن، باید روحیه‌ی کنجکاوی، حقیقت‌جویی و دنبال کردن دلایل، علت‌ها و نتایج تاریخی و نقش آنها را در زندگی حال و آینده‌ی دانش‌آموزان ایجاد کنیم؛ و کاربرد تاریخ برای حال و آینده را واقعاً در روح و جان آنها و کسانیکه تاریخ را تنها حدیث گذشتگان (مردگان) می‌پندارند، به صورت علمی و کاربردی تقویت کنیم.

بقول دکتر زرین‌کوب «آنچه انسان امروز از تاریخ می‌تواند آموخت شناخت خویش است شناخت معنی حیات خویش در واقع...تاریخ تنها محدود به دنیای حاضر- زمان جاری- هم نیست؛ با دنیای گذشته و با آنچه در آینده خواهد بود نیز پیوند اتصال دارد. و ...» [2]

درس تاریخ در طی سالهای اخیر شاید برای اولین بار با رویکرد روشمداری و پیوند دادن مباحث تاریخ با زندگی روزمره‌ی دانش‌آموزان، با طرح مباحث متفاوت و متنوع جهت بیان جایگاه و نقش زندگی تاریخی انسان‌ها در رویکرد پژوهش در تاریخ و ارتباط تاریخ با علوم دیگر تدوین و تألیف شده است. که می‌توان این امر را نوید بخش تحولی در چگونگی تنظیم کتب درسی بحساب آورد.

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این اقدام پژوهی به سایت معلم سایت مراجعه کنید
www.moallemsite.ir

اما علیرغم پروانهات کتاب، به واسطهٔ سابقه ذهنی، که آن هم برخواسته از یکسری عوامل گوناگون می‌باشد، ما شاهد بی‌رمقی و علاقهٔ کم دانش‌آموزان نسبت به این درس هستیم. در صورتیکه اگر درس تاریخ به شیوه‌ای جذاب و اثرگذار ارائه شود، علاوه بر اینکه حس مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان را بر می‌انگیزاند، در شکل‌گیری هویت فرهنگی و اجتماعی نسل جوان و آینده‌ساز این دیار نیز نقش بسزایی خواهد داشت.

آنچه در پی می‌آید تنها شرح برخی از تجربه‌هایی است که در حین تدریس جهت ایجاد علاقه و طراوت بیشتر در کلاس کسب شده است. البته امیدوارم که این تجربیات برای همکارانی که در آغاز راهند مفید فایده باشد.

www.moallemsite.ir

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این اقدام پژوهی به سایت معلم سایت مراجعه کنید
www.moallemsite.ir

بیان مسئله:

اینجانب ..... دبیر علوم اجتماعی دارای .....سال سابقهٔ کار می‌باشم. از زمانی که به تدریس درس تاریخ پرداختم، متوجه عدم علاقه و توجه برخی از دانش‌آموزان به کلاس شده‌ام؛ که از درس، کتاب و معلم گریزان و بیشتر سعی دارند که خودشان بصورت مستقل و بدون اتکا به معلم درس را فرا بگیرند. این وضعیت چندان برای من و کلاس خوش آیند نبود بنابراین تصمیم گرفتم تا آنجا که می‌توانم وضعیت نامطلوب را دچار تغییر و تحول نموده و کلاسم را از هر لحاظ دارای شور و نشاط کافی نمایم.

در نشست‌ها و تماس‌هایی که با دیگر دبیران تاریخ (حتی در مناطق و شهرهای دیگر) داشته‌ام، به این نتیجه رسیده ام که این مسئله تنها خاص من نیست بلکه آنها هم بنوعی با این مشکل مواجه هستند و هرکدام می‌کوشند به شیوه‌ای مشکل را حل کنند و یا از شدت آن بکاهند.

در این اثنا با برخی همکاران دیگر، مدیران، معاونین و مشاوران نیز به گفت و گو پرداخته‌ام که تقریباً همگی در باب این مسئله متفق‌القول بوده‌اند.

جدای از این رجوع به برخی دفاتر ثبت نمرات نیز بر این مسئله کاملاً صحّه می‌گذاشت. همچنین با توجه به نظرخواهی‌هایی که در اوایل سال (جلسهٔ اول یا دوم) تحصیلی در باب درس مذکور انجام داده بودم، نتیجهٔ بدست آمده مؤید نظر بالا بوده است.

بنابراین از مجموع گفته‌های همکاران و یافته‌هایی که در نتیجهٔ تحقیقات مختلف کسب شده بود دریافتم که تعدادی از دانش‌آموزان نسبت به درس تاریخ‌علاقه‌ای نشان نداده و بسیاری از آنها درس را فقط به واسطهٔ کسب امتیاز در کنکور مورد مطالعه قرار می‌دهند.

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این اقدام پژوهی به سایت معلم سایت مراجعه کنید
www.moallemsite.ir

شاید علت اصلی این مسئله آن است که هنوز جایگاه و اهمیّت درس تاریخ در نظام آموزشی ما مشخص نشده است و به آن به عنوان یک درس اصلی و پایه نگریسته نمی‌شود. دانش‌آموزان نیز صرفاً تلاش می‌کنند آن را بدون یادگیری تنها حفظ کنند، بدون اینکه درک درستی از تاریخ بدست آورده باشند. البته نباید از نوع نگاه کادر اداری مدارس و سایر دبیران غافل ماند، که خود در بی‌اهمیت جلوه دادن این درس در مقایسه با دروس دیگر و دادن انرژی منفی به دانش‌آموزان تأثیر بسزایی دارند.

این مسئله که تا حدود زیادی فکر مرا به خود مشغول کرده بود، مرا بر آن داشت تا از کُنه مسئله آگاهی یابم؛ و با حضور در برخی از مدارس و صرف وقت بیشتری پیرامون این قضیه به جمع‌آوری نظرات همکاران مختلف روی بیاورم. که در زیر به نمونه‌هایی از گفته‌هایشان می‌پردازیم:

– **مدیر یک مدرسه راهنمایی (دخترانه):** «بعضی از دروس علوم انسانی که تاریخ هم جزوشان است، همیشه سبب خستگی و کسالت دانش‌آموزان در کلاس می‌شود. علت آن هم بنظر این است که آنها احساس می‌کنند بدون دبیر هم می‌توانند از عهدهٔ آن برآیند و ...»

– **یکی از همکاران تاریخ**: «با اینکه علاقه‌ی فراوانی به تدریس تاریخ دارم نمی‌دانم در کلاس چه کار کنم. علیرغم میلم اکثر بچه‌ها فقط از من می‌خواهند سؤال به آنها بدهم، و بعد از تعیین جواب، کاری به آنها نداشته باشم.

– **یکی از دبیران تاریخ:** «برای درس تاریخ و مثل آن (جغرافیا، علوم اجتماعی و ...) همانند دروس عربی، ادبیات و زبان اهمیت قائل نشده‌اند. اگر این درس هم جدی گرفته می‌شد (از طرف مسئولین امر)، دیگر ما از روی ناچاری به کلاس نمی‌رفتیم و کلاس حکم جهنم را پیدا نمی‌کرد. و دانش‌آموز هم به ارزش درس و اهمیت آن پی می‌برد».

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این اقدام پژوهی به سایت معلم سایت مراجعه کنید
www.moallemsite.ir

– **معاون یک مدرسه:** «... زمانی که ما برای برخی از دروس مثل زبان و عربی وقت کم می‌آوریم دست به دامن دبیر تاریخ می‌شویم و البته به مرادمان می‌رسیم».

– **از دبیران تاریخ**: «... من برای بچه‌ها از اول تا آخر کتاب سؤال در می‌آورم و برخی از سؤالات مهم را گوشزد می‌کنم که همین‌ها را بخوانید دیگر کارتان نباشد».

– **اظهار نظر دانش‌آموزان** : در چند محور خلاصه می‌شود: ۱- اطلاعات زیاد کتاب و اینکه نمی‌توانند آن را به خاطر بسپارند. ۲- نوع بیان معلم (مونولوگ) ۳- پراکندگی مطالب و ...

بنابراین از مجموع گفته‌های همکاران و اظهارنظرهای دانش‌آموزان یکی از مشکلاتی که دامنگیر اکثر دبیران تاریخ است بی‌علاقه بودن دانش‌آموزان به درس تاریخ می‌باشد. البته نباید از برخی از همکاران بزرگوار و تجربیات گرانبهای آن‌ها در شیوهٔ تدریس و کلاس‌داری غافل بود که در دستیابی به اهدافم بسیار از آنها استفاده نموده‌ام.

بنابراین با توجه به بررسی وضع موجود، در همه حال این دغدغهٔ خاطر را داشته و دارم که چگونه و از چه طریقی می‌توانم دانش‌آموزانم را به درس، کلاس و کتاب علاقه‌مند سازم و درس تاریخ را به درسی زنده، پویا و با نشاط تبدیل کنم؟

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این اقدام پژوهی به سایت معلم سایت مراجعه کنید
www.moallemsite.ir

۱- تعریف و تبیین واژه‌های کلیدی:

علاقه در کلاس: سلامت و شور و نشاط فضای محیط‌های آموزشی.

تاریخ: از نظر واژگان در زبان‌های مختلف کاربردهای معین و مشابهی دارد و به معنای نقل و قایع و حوادث گذشته، بررسی، قضاوت، تحقیق و کنکاش و ... بکار می‌رود.[۳]

اما تاریخ را بسیاری از صاحبنظران تلاش و کوششی روشمند برای تحلیل و ریشه‌یابی ابعاد مختلف حیات اجتماعی انسان در بستر زمان آنهم به قصد فهم «اکنون» به یاری «گذشته» می‌دانند.[۴] به تعبیر دیگر علم مطالعه اکنون، در پرتو گذشته را تاریخ می‌دانند.

تاریخ پویا: منظور کارکرد تاریخ در سه حوزهٔ علوم انسانی می‌باشد: الف) تاریخ به منزلهٔ راهنمای عمل اجتماعی از طریق انتقال مفاهیم و مضامین و رویدادهای گذشته به حال ب: تاریخ به منزلهٔ نهادی برای آموزش، انتقال و اشاعهٔ مدنیت. ج: تاریخ به منزلهٔ نهادی برای سازماندهی و ساماندهی امور سیاست، جامعه، فرهنگ و اقتصاد در حال و آینده[۵]

www.moallemsite.ir

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این اقدام پژوهی به سایت معلم سایت مراجعه کنید
www.moallemsite.ir

۲- روش گردآوری اطلاعات (شواهد ۱):

غیراز مشاهده‌ی مستقیم آنچه که خود در کلاس با آن مواجه بودم، از مصاحبه و پرسش‌نامه نیز جهت جمع‌آوری اطلاعات بهره گرفتم.

پرسشنامه را به صورت باز انتخاب نمودم (در حد نظرخواهی) و آن را در بین دانش‌آموزان خود توزیع نمودم.

با توجه به فرصتی که در اختیارشان قرار داده بودم از آن‌ها خواستم که با دقت به پرسشها پاسخ داده و نقطه نظرات خودشان را بدون درج نام و نام‌خانوادگی و هرگونه ترس و هراس از عاقبت اظهارنظر، با خاطر آسوده بنویسند. مصاحبه‌ها هم به واسطهٔ اینکه حساسیت‌های احتمالی همکاران را سبب نشود به صورت رسمی انجام نشدند، بلکه بیشتر به صورت عادی و خودمانی برگزار شد (با برخی همکاران تاریخ، مدیران، مشاوران و دبیران دیگر رشته‌ها). بنظر اینجانب مطالبی که از طریق گفت‌وگوی عادی بدست می‌آید به حقیقت نزدیکتر می‌باشد.

بخشی دیگر از کارم را برای کسب اطلاعات معطوف به دفاتر ثبت نمرات درس تاریخ‌شناسی نمودم.

در عین حال پس از مطالعه و بررسی اطلاعات جمع‌آوری شده عوامل مؤثر بر بی‌علاقگی دانش‌آموزان را نسبت به درس «تاریخ» اینچنین دسته‌بندی نمودم.

الف: عوامل مرتبط با کتاب درسی

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این اقدام پژوهی به سایت معلم سایت مراجعه کنید
www.moallemsite.ir

نظام آموزش و پرورش در کشور ما بر پایه‌ی کتاب محوری و همچنین با تکیه بر حافظه و در نهایت آزمونی سنتی در پایان ترم استوار است.

باید بیان شود که ویژگیهای کتب درسی، بر آموزش دانش‌آموزان از تأثیر بسزایی برخوردار است.

کتاب «تاریخ« ، علیرغم ماهیت علمی و روشمند خود نیاز به بازنگری مختصر و جزئی‌ای دارد تا به کیفیت و ارزش علمی آن افزوده شود. در زیر به برخی از ایراداتی که در باب کتاب قابل طرح است اشاره می‌شود:

- در تبیین چارچوب مفهومی تاریخ تلاش در خور توجهی انجام نشده است. و حتی کتاب تعریفی صحیح از «تاریخ» ارائه نکرده است. همچنین دانش‌آموز باید قبل از فراگیری منابع تحقیق، با تاریخ و اهمیت و ضرورت آن در زندگی بشر، و نیز انواع مکاتب تاریخ نگاری آشنا شود. جهت‌گیری کلی تاریخ را بشناسد و دریابد که تاریخ، علمی زنده و تأثیرگذار در سرنوشت فعلی و آینده ی بشر است.

- در کتاب جای آشنایی با برخی از مورخان و اهداف و شیوه‌ی کار آنها، که موجب جذابیت آن می‌شود کاملاً خالی است.

- در صورت معرفی برخی از سایت‌ها مثل سایت موزه‌ها و کتابخانه‌های الکترونیکی و ... مسلماً به زیبایی و غنای کتاب افزوده می‌شد و باعث افزایش علاقه‌مندی دانش‌آموزان نسبت به مباحث کتاب می‌شد.

ب: علل مرتبط با دبیران تاریخ

«منقول است که تعلیم و تربیت بد، هنگامی واقع می‌شود که رشته‌ای از کلمات از جزوات درسی معلم به دفتر دانش‌آموزان سرازیر می‌شود، بدون اینکه ذهن هیچ یک از این دو را به تکاپو بیندازد»[۶]

در هر نظام آموزشی، معلم یکی از ارکان آموزش محسوب می‌شود و نقش رابط و واسطه بین دانش‌آموز و کتاب را به عهده دارد. کم‌ترین سستی در اجرای برنامه‌ها در جهت رسیدن به اهداف از پیش تعیین شده آموزشی،

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این اقدام پژوهی به سایت معلم سایت مراجعه کنید
www.moallemsite.ir

ممکن است به خیل عظیمی از مشکلات بینجامد. و بقولی رشد درصد مردودی‌ها، ترک تحصیل‌ها، اعتیاد دانش‌آموزان و دانشجویان، رشد درصد خودکشی و بسیاری دیگر از ناهنجاری‌های کلامی و رفتاری می‌تواند معلول تعلیم و تربیت باشد.[۷] در این زمینه به برخی از موانع موجود، در راه اجرای نقش معلم خصوصاً معلمان تاریخ که رسالت آنها همطراز با رسالت مورخان است اشاره می‌شود.

- شرایط اقتصادی و اجتماعی که مشکلات معیشتی زیادی را سبب شده است (برای دبیران)، در بی‌انگیزه نمودن معلم و دانش‌آموز و در نتیجه در افت تحصیلی بسیار اثرگذار بوده است.

- پرداختن به مشاغل کاذب در کنار معلمی فرصت مطالعه را برای بهتر شدن معلم گرفته است.

- منحصر ماندن دانش و مطالعات دبیر تاریخ به آموخته‌ها و مطالعات دوران تحصیل در دانشگاه، نه تنها او را از توجه به مسائل جدید و جذاب باز می‌دارد بلکه کلاس را نیز به شکل بارزی برای او و شاگردانش همراه با کسالت و زجر می‌کند.

۳- اقدام راه حل پیشنهادی

انتقال مفاهیم و مضامین تاریخ و شرح و بسط آن تنها با استفاده‌ی دبیران تاریخ از جدیدترین متدها و الگوهای روش تدریس میسر می‌باشد. متأسفانه آنچه که امروز ما شاهد آن هستیم استفاده از روش سخنرانی جهت تدریس تاریخ می‌باشد، که از سطح بسیار پایینی در انتقال مفاهیم آموزشی برخوردار است. زیرا مخاطبان فقط از حس شنوایی بهره‌مند می باشند. در صورتیکه از حس دیداری و لمسی نیز برخوردار شوند، یادگیری به صورت صحیح‌تر و عمیق‌تر خواهد بود. «دیگر نمی‌توان با روش‌های سنتی، جامعه و افراد آن را به سوی تحول و پیشرفت سوق داد.... همه‌ی کسانی که با روش‌های سنتی آموزش دیده‌اند، لحظاتی را بخاطر می‌آورند که نشستن سر کلاس، گوش دادن به صدای یکنواخت معلم، از برکردن مطالب درسی بدون فهم و درک، دلهره و

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این اقدام پژوهی به سایت معلم سایت مراجعه کنید
www.moallemsite.ir

اضطراب ناشی از امتحان، و تحمل سرزنش معلمان و والدین، چگونه موجب نفرت و گریز از کلاس، درس و محیط آموزشی می‌شد. راستی چرا؟ چرا بسیاری از فعالیت‌های آموزشی نمی‌توانستند ما را با محیط‌های آموزشی مأنوس و به یادگیری علاقه‌مند کنند؟...»[۹]

- با توجه به عوامل مؤثری که سبب عدم نشاط کافی در کلاس و درس تاریخ‌شناسی می‌شد، سعی شده است، در حیطهٔ کاری خودم، حداقل در محدوده ی کلاس راه‌حل‌هایی برای نشاط بیشتر و علاقه‌مندی دانش‌آموزان به درس تایخ به کار ببندم.
- در جلسهٔ اول بعداز معارفه و برگزاری پیش‌آزمون (برای تعیین سطح)، با طرح سؤالی مبنی بر تعریف تاریخ، و اینکه چرا تاریخ می‌خوانیم، دانش‌آموزان را وارد بحث نمودم، به طوری که هر یک به فراخور حال پاسخی می‌داد. اما بعد از شنیدن پاسخهای متفاوت، با ارائه‌ی پاسخی صحیح سعی نمودم در همان جلسهٔ اول، دانش‌آموزانم تعریفی درست از تاریخ را آموخته و بیاموزند که آنچه انسان امروز از تاریخ می‌تواند آموخت شناخت خویش است شناخت معنی حیات خویش.

باید بیان شود که متأسفانه در کتابهای درسی تاریخ، تعریفی جامع از آن نشده است و تاریخ را تنها حدیث گذشتگان و تاریخ اجتماعی مردگان می‌پندارد. همچنین در ادامه تابوی گرفتن نمره که یکی از مهمترین دلایل مطالعهٔ درس تاریخ برای کسب نمره‌ی قبولی در امتحان است را می‌شکنم، و با بیان این مطلب که اگر با کلاس همراهی کنند و شرایط ساده‌ام را بپذیرند، طبق آمار سالهای قبل، به راحتی قبول می‌شوند. (بخشیدن آرامش به کلاس)

۲- مشارکت همهٔ دانش‌آموزان در کلاس به دو طریق: الف: با استفاده از یکسری سؤالات

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این اقدام پژوهی به سایت معلم سایت مراجعه کنید
www.moallemsite.ir

برانگیزاننده و محرک در آغاز و یا در بین مباحث درسی، که این روش با توجه به پاسخهای مختلف، سبب می‌شود که بچه ها به شنیدن پاسخ صحیح بیش از پیش راغب شوند و شوق نشان دهند.

ب: گاهی هم دانش‌آموزان را ترغیب می‌کنم که در یک فاصلهٔ کوتاه زمانی یک یا دو دقیقه‌ای مطلبی یا پاراگرافی را بخوانند و بعد به صورت داوطلبانه درک و استنباط خودشان را در باب آن موضوع بیان کنند. که از این طریق به خوبی جو گفت و گو در کلاس حاکم می‌شود.

۳- برای هر درس از درسهای تاریخ سعی کرده‌ام با به همراه آوردن یکی از منابع و یا گاهی چند منبع مرتبط با کلاس و درس، دانش‌آموزان را هر چه بیشتر با منابع تاریخ آشنا کنم.

که این خود در ایجاد شور و نشاط در فضای کلاس بسیار مؤثر بود. خصوصاً زمانی که بچه‌ها تصاویر برخی از کتاب‌های مرجع و مرتبط با درس را، در کتاب درسی مشاهده می‌کنند و بعد به یکباره خود آن منبع را در دست‌شان حس می‌کنند و ورق می‌زنند، برای آنها باعث تعجب می‌شود و علاقه‌ی‌شان را نسبت به درس تشدید می‌کند.

۴- انتخاب گزیده‌ای از منابع (که با دقت در منزل فراهم شده است) برای قرائت در کلاس بر علاقه‌ی دانش‌آموزانم به درس افزوده و سبب تنوع در کلاس می‌شود.

۵- برای تفهیم بهتر سعی شده است از نقشه‌ها، نمودارها، عکس‌های تاریخی، سی‌دی و یا فیلم‌هایی که از طریق مختلف جمع‌آوری نموده‌ام استفاده نمایم. برای مثال نشان دادن عکس‌های قدیمی ایران (کتاب قاسم صافی) .

۶- همچنین برای رسیدن به منظورم به فراخور حال از اسناد قدیمی (با طراز، حاشیه و مهر سلاطین که به صورت رنگی از روی نسخه‌ی اصل عکس گرفته شده)، نمونه‌هایی از دست نوشته‌های بزرگان علم و ادب ایران زمین (مثل مجلسی، علامه حلی، ملاصدراو...) و روزنامه‌های دورهٔ قاجار استفاده‌های مفیدی نموده‌ام.

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این اقدام پژوهی به سایت معلم سایت مراجعه کنید
www.moallemsite.ir

۷- مشتاق شدن دانش‌آموزان جهت همراهی در کلاس با تهیه ی برخی از اسناد قدیمی، عکس‌ها،

۸- تهیه و نگارش گزارش از اقسام پیشه‌ها و مشاغل، نحوهٔ خوراک و پوشاک، شیوه‌های زیستی و معیشتی در گذشته و حال و نوع مراودت و معاشرت و آداب و رسوم، از سوی دانش‌آموزان با رویکرد به تاریخ محلی و منطقه‌ای از دیگر فعالیت‌های فوق برنامهٔ مدرسه به شمار می‌آمد. که حتی برای تنوع در محیط مدرسه این گزارشها بعداز تصحیح و تنقیح در تابلوی اعلانات (مختص بچه‌ها) به معرض عموم گذاشته می‌شد.

۹- بیان برخی داستانها و سخنان طنزآمیز تاریخی جهت ایجاد فضای متبوع در کلاس از دیگر برنامه‌ها بود.

۱۰- انجام پرسش مستمر در هر جلسه به مدت ۱۰ دقیقه (تهیه‌ی سؤال به شکل‌های مختلف برای هر درس و تکثیر آن بین بچه‌ها) سبب شده است تا هم دانش‌آموزان را با نوع سؤالات امتحانی آشنا ساخته و هم از نگرانی آنها نسبت به امتحان پایانی و نمره‌ی نهایی کاسته شود.

باید بیان شود که بعد از هر امتحان سعی می‌شود که برگه‌ها بین بچه‌ها تقسیم شود (به صورت اتفاقی) و هر کدام با بیان جوابها آنهم به صورت همگانی به تصحیح سؤالات می‌پردازند. این روش سبب می‌شود که بار دیگر سؤالات مرور شود و جوابها در خاطر آنها بماند.

۱۱- طرح برخی از مباحث علمی که دانش‌آموزان مبتلا به آن هستند مثل چگونه امتحان بدهیم؟ یا روش مطالعه به شکل صحیح آن چگونه است؟ و ... از دیگر فعالیت‌های فوق برنامه‌ای است که بنظر بنده تأثیر بسیار زیادی در اصلاح برخی از روش‌های نادرست داشته است. (البته به جهت محدودیت زمان در بیشتر مواقع با رضایت بچه‌ها از زنگ تفریح جهت طرح این گونه مسائل استفاده می‌شود.

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این اقدام پژوهی به سایت معلم سایت مراجعه کنید
www.moallemsite.ir

٤- ارزیابی نتایج (گردآوری شواهد ۲):

نتیجه‌ای که در نهایت پس از به کار بردن راه حل‌های مختلف برای اینجانب عاید شده، شور و نشاط و علاقه به درس، همراه با فعالیت دانش‌آموزان در کلاس بوده است. که این مسئله برایم ارزش زیادی داشته است.

از دیگر مواردی که باید به آن اشاره شود کسب موفقیت دانش‌آموزان در آزمونهای مستمر و پایانی بود.

شرکت همگی دانش‌آموزان به صورت داوطلبانه در پرسش‌های کلاسی، انجام برخی تکالیف محوله و رقابت سالم در بین آنها از دیگر مواردی است که از کنار آن نمی‌توان به سادگی گذشت.

در نشست‌ها و گفتگوهایی که با همکاران مختلف داشته‌ام، در استفاده از راه‌حل‌های مذکور، بیشتر تشویق می‌شدم.

مدیر مدرسه، معاون، مشاور و دیگر همکاران از علاقه و نشاط بچه‌ها در روزی که با درس تاریخ‌شناسی مواجه هستند، برایم نقل می‌کردند.

استفاده از نظرات و پیشنهادات دانش‌آموزان در اصلاح کارم بسیار راهگشا و مفید بوده است.

باید توجه داشت که ایجاد فضای لازم جهت بیان عقاید، و نظرات دانش‌آموزان در کلاس، برای ارزیابی کار معلم از اهمیت بسزایی برخوردار است.

در اواسط هر ترم فرصتی را به بچه‌ها دادم که با آزادی کامل، بدون ذکر نام، نقطه نظرات و پیشنهادات خودشان را بنویسند. به جرأت می‌توانم بگویم با استفاده از این روش مواردی در جهت اصلاح به من گوشزد می‌شود که سالهای سال اگر من کار می‌کردم شاید متوجه آن نمی‌شدم.

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این اقدام پژوهی به سایت معلم سایت مراجعه کنید
www.moallemsite.ir

به عنوان مثال من عادت داشتم که در عرض کلاس (جلوی تخته) مرتب راه بروم، که برخی از دانش‌آموزان از من خواستند که کمتر به این امر مبادرت ورزم چرا که هم سبب از بین رفتن تمرکز بچه‌ها می‌شد و هم باعث سرگیجه برای آنها.

ولی در نهایت آنچه که می‌توان در کنار چنین نکات ریز و مهمی به آن اشاره داشت این است که تقریباً همه‌ی دانش‌آموزان از افزایش علاقه و رغبت خودشان به کلاس و درس تاریخ یاد کرده بودند.

برخی از اظهارنظرها به عنوان نمونه:

- «... من در سالهای پیش از تاریخ خوشم نمی‌آمد و حتی نمره‌ی کم از آن می‌گرفتم، اما اکنون به آن علاقه‌مند شده‌ام»

- «از اینکه برایمان منابع مختلفی را انتخاب می‌کنید و به همراه می‌آورید بسیار ممنونم. اگر ممکن است به این کار ادامه دهید. و ما را با گذشتهٔمان بیشتر آشنا کنید».

- «کلاس تاریخ یکی از بهترین کلاسها برایم بود و گذشت زمان را حس نمی‌کردم. همیشه در این فکرم که بعداز پایان سال جای خالی کلاس تاریخ را چگونه پر کنم؟»

- «از کلاس تاریخ لذت می‌برم. با توجه به صحبتهای شما نظرمان نسبت به درس و دبیری تاریخ دگرگون شده است.»

- «نحوهٔ تدریس و کلاس داری شما عالی است. من بعد از چند سال تاریخ خواندن تازه فهمیدم تاریخ چیست و ...»

- «... لطفاً کتاب عکس‌های قدیمی ایران را دوباره برایمان بیاورید چون که در جلسهٔ قبل فرصت نشد آنرا نگاه کنیم.»

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این اقدام پژوهی به سایت معلم سایت مراجعه کنید
www.moallemsite.ir

- «درس تاریخ از جمله درسهایی بود که همیشه از آن می‌ترسیدم و به راحتی قبول نمی‌شدم اما خدا را شکر امسال کلاس و کتاب برایم جور دیگری شده است و هیچ ترسی از آن ندارم...»

- «... برداشت من در ابتدا از شما و کلاس تاریخ مانند گذشته بود ولی به مرور فهمیدم که اشتباه فکر می‌کردم و ...»

- «.... دیدن اسناد، روزنامه‌های قدیمی و نسخه‌های خطی و دست نوشته‌های بزرگان هم سبب علاقهٔ من و هم سبب حیرت من شده است. باید بگویم که آوردن بعضی از کتاب‌ها (منبع) به کلاس مرا هر چه بیشتر به مطالعه و جمع‌آوری کتاب تشویق کرده است.»

در طی این مدت که به تدریس تاریخ اشتغال دارم نمی‌دانم به چه صورت است؛ شوق زایدالوصفی دارم که هر چه زودتر سرکلاس حاضر شوم. البته اینکه آیا واقعاً من توانستم به اهدافی که مد نظرم بوده دست پیدا کنم یا نه، امریست که باید قضاوت آنرا به عهدهٔ دانش‌آموزان، همکاران و دیگر اطرافیان واگذار کرد.

در عین حال معتقدم که هر وقت دبیری از کلاس با رضایت بیرون بیاید احتمالاً توانسته تا حدودی به آن اهدافی که مورد نظرش بوده دست پیدا کند. به تعبیر دیگر رفتار دانش‌آموزان و رضایت خاطر خودش در پایان کلاس بنظرم بهترین گواه بر توفیق و یا عدم توفیق آن معلم است.

من همیشه در صددم که بیش از هر کس خودم از کلاس لذت ببرم و شاد شوم تا در ادامه بتوانم این لذت و شادابی را انتقال دهم در غیراینصورت، افسرده دلی افسرده کند انجمنی را. در این اثنا ممکن است نتوانسته باشم رغبت و میل همه را نسبت به کلاس تاریخ جلب کرده باشم ولی همانطوریکه بیان نمودم از رفتار دانش‌آموزانم در بیرون از کلاس و برخوردهایی که طی سالها پس از جدایی‌شان از کلاس و مدرسه با من داشته اند، به جز ادامه‌ی راه و پیشبرد اهداف آموزشی و تغییر در جهت بهتر شدن چیزی استناط نمی‌شود.

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این اقدام پژوهی به سایت معلم سایت مراجعه کنید
www.moallemsite.ir

بیان محدودیتها

- عدم همکاری جهت سفرهای علمی و بازدید از موزه‌ها به واسطهٔ عدم صدور مجوز و کمبود وسیلهٔ نقلیه.

- نبود برخی از کتابهای مرجع و منابع اصلی در کتابخانه‌های مدارس.

- از دیگر موانع، مشکلات اقتصادی و اجتماعی و معیشتی معلمین است که سبب شده وقت و انگیزهٔ کافی برای مطالعه نداشته باشند.

- عدم شرکت برخی از دانش‌آموزان در فعالیت‌های گروهی و شرکت داوطلبانه در پاسخ گویی به سؤالات مطروحه در کلاس از دیگر موانع در اجرای برنامه‌هایم بوده است.

www.moallemsite.ir

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این اقدام پژوهی به سایت معلم سایت مراجعه کنید
www.moallemsite.ir

ارائه پیشنهادات

- اهمیت بیشتر به جایگاه درس تاریخ (به طور کلی)در نظام آموزشی در پویایی این رشته تأثیر بسزایی دارد.

- پیشنهاد می‌شود به اینکه نباید خود و مخاطبان خود، به ویژه نسل جوان را با اطلاعات ناچیز و اندک و بعضاً گمراه کننده یا غیر روز آمد (out- of- date) قانع و سرگرم سازیم.

بلکه با مطالعهٔ مداوم، در رفع این نقیصه بسیار بکوشیم.

- تهیه‌ی سی‌دی‌های آموزشی- تاریخی و برخی از فیلم‌ها و نگه‌داری آن‌ها در آرشیو مدرسه از نکات بسیار مهمی است که به مدیران در هر سطحی (اداره یا مدرسه) توصیه می‌شود.

- دیگر اینکه معتقدم معلم باید به کارش عشق بورزد و عاشق باشد از حضور در کلاس لذت ببرد تا بتواند ساعات مفیدی را در کنار دانش آموزان تحربه کند.

- توصیه می‌شود نوع نگاه معلم به کلاس حالتی برابر داشته باشد و از توجه زیاد به برخی از دانش‌آموزان و غفلت از دیگر کسان پرهیز شود.

- تهیهٔ طرح درس و برنامه برای هر جلسه و مرور آن، برای موفقیت الزامی است

- توصیه می‌شود برای هر درس سؤالاتی طرح و تکثیر شود و در نهایت ۱۰ دقیقه (کمتر و بیشتر) برای پرسش مستمر وقت گذاشته شود (لازم نیست که حتماً در هر جلسه اینگونه پرسش شود گاهی به جهت کمبود وقت سؤالات را در کلاس توزیع کنید، و بعد به آنها اجازه دهید که خودشان را در منزل محک بزنند، به خودشان نمره بدهند و اشتباهاتشان را تصحیح کنند.)

این فایل فقط برای مشاهده می باشد . برای خرید فایل ورد و قابل ویرایش این اقدام پژوهی به سایت معلم سایت مراجعه کنید
www.moallemsite.ir

منابع و پیشینه‌های مورد استفاده

۱- رشد آموزش تاریخ ۲۵، ویژه آموزش تاریخ (۲)، دورهٔ هشتم، شماره‌ی ۲، زمستان ۱۳۸۵، تهران، دفتر انتشارات کمک آموزشی، سخن سردبیر، ص ۲.

۲- زرین‌کوب، عبدالحسین، تاریخ در ترازو، تهران، انتشارات امیرکبیر،۱۳۸۱، ص ۲۶.

۳- نوذری، حسینعلی، فلسفه تاریخ، انتشارات طرح نو، تهران، ۱۳۷۹، ص ۱۲۲.

۴- حضرتی، حسن، تاملاتی در علم تاریخ و تاریخ‌نگاری اسلامی، تهران، انتشارات نقش جهان، ۱۳۸۱، ص ۲۱ و ۲۰.

۵- نورائی، مرتضی، کارگاه آموزش تاریخ شفاهی، فصلنامهٔ تخصصی تاریخ معاصر ایران سال هشتم شماره‌ی ۲۹، بهار ۱۳۸۳، ص ۲۵.

۶- استنفورد، مایکل، درآمدی بر تاریخ پژوهی، ترجمهٔ مسعود صادقی، تهران، انتشارات سمت، ۱۳۸۴، ص ۲۰۱.

۷- روزنامهٔ اعتماد، سال ششم، شماره‌ی ۱۴۵۵، ۹ مرداد ۱۳۸۶، « به مناسبت سالگرد درگذشت دکتر امیرحسین آریانپور».

۸- برای آگاهی بیشتر، ر.ک. رشد آموزشی تاریخ ۲۵، همان، نصرا... صالحی، مقالهٔ « دیوار کوتاه درس تاریخ»، ص ۴۰ -۳۱.

۹- دبیرخانه راهبردی درس تاریخ استان اصفهان، بروشور روشهای فعال تدریس درس تاریخ، شمارهٔ یک، مهر ۱۳۸۲، ص ۱.